

Болтовского. / Н. П. Балканов, С. С. Войт, В. Э. Герценберг. – М., 1912. – 583

2. Гражданский кодекс Восточный Галиции 1797 г.=Codex civilis pro Galicia Orientali anni MDCCXCVII/ Пер. с лат. А. Гужвы; Под ред. О. Кутателадзе, В. Зубаря. – М.: Статут; Одесса, 2013. – 536 с.
3. Мейер Д.И. Русское гражданское право. – С.-п.:, 1864. – 790 с. (С. 579)
4. Украинская ССР. Законы. Гражданский кодекс УССР.- Х., 1923.- 132 с.
5. Хачатуров Р. Л. Источники права. Вып. 1. / Р. Л. Хачатуров. – Тольятти : Акцент, 1996. – 512 с. (7-17)
6. Цивільний кодекс УРСР від 18.07.1963 № 1540-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1540-06/print1389893382010138>
7. Шлюндт Н.Ю. Изменение и расторжение договора аренды: автореф. дис. на соискание уч. степени канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 [Текст] / Н. Ю. Шлюндт. – Краснодар, 2005.– 248 с. (С. 12)

Шахбазян К. С.

к.ю.н., с.н.с. Центру інтелектуальної власності та передачі технологій НАН України

ПРАВОВА ПОЗИЦІЯ ЄВРОПИ ЩОДО ВЗАЄМОДІЇ ПРАВ ЛЮДИНИ І СУСПІЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ ТА РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА - ЯК ОРІЄНТИР ДЛЯ УКРАЇНИ ПРИ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Українська держава приєдналася до міжнародного процесу формування глобального інформаційного суспільства і перш за все, європейського інформаційного суспільства (ІС). Наша країна має всі перспективи для інтеграції в світовий інформаційний простір. Аналіз науково-практичних та правових джерел свідчить, що пріоритетним завданням інформаційної політики України є створення інформаційного суспільства, як запорука розвитку соціально-економічного життя населення і вирішення низки глобальних проблем сучасності. Перш за все, це стосується захисту прав людини в інформаційних мережах, а саме - прав Інтернет-користувачів.

Міжнародні ініціативи щодо захисту прав людини в Інтернет. Позиції Ради Європи, ОБСЄ, ICANN. Захист права на недоторканність особистого життя. Існує ряд рекомендацій Організації економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР), прийнятих ще в 1980 році, які стали першоосновою для створення Концептуальної моделі недоторканності приватного життя форуму АТЕС (форум Азійсько-Тихоокеанського економічного співробітництва, Asia-Pacific Economic Cooperation), підготовленої її Координаційною групою з електронної комерції (Electronic Commerce Steering Group) [1] в 2004 р.

У 2013 р. висловивши стурбованість з приводу того, що стеження за електронним листуванням, його перехоплення або збір особистих даних можуть привести до серйозних порушень прав людини, Генеральна Асамблея ООН схвалила резолюцію «Право на недоторканність особистого життя в цифрову епоху» [2]: «Генеральна Асамблея підтверджує, що ті ж права, які людина має в офлайн - середовищі, повинні також захищатися і в онлайн-режимі, особливо право на недоторканність особистого життя».

Право на отримання інформації та обмеження доступу до матеріалів. Основні ініціативи в даній галузі виходять з європейських країн, з їх потужною правовою базою, що стосується боротьби із проявами різних форм нетерпимості, включаючи расизм і антисемітизм. Ключовим правовим інструментом, що регулює питання змісту матеріалів Інтернету, є Додатковий протокол до Конвенції з кіберзлочинності Ради Європи. [3] Протокол визначає, які види нетерпимих висловлювань мають бути заборонені в Інтернеті (расистські матеріали, матеріали, що проповідують геноцид, ксенофобію і злочини проти людяності). Значущою є діяльність Організації з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ). У 2003 році на засіданні ОБСЄ, присвяченому свободі ЗМІ та Інтернету, були прийняті так звані «Амстердамські рекомендації про свободу ЗМІ і Інтернету». [4] Ці рекомендації спрямовані на захист свободи слова і спрямовані на обмеження цензури в Інтернеті. Разом з тим, в документі підкреслюється необхідність контролювати інформацію, заборонену міжнародним правом.

Відзначимо, що свобода вираження переконань і право шукати, одержувати і поширювати інформацію - одне з основоположних прав людини, яке зазвичай розглядають в рамках обговорення політики щодо матеріалів Інтернету і цензури. Таким чином, і обговорення, і втілення в життя ст. 19 повинні розглядатися в контексті досягнення належного балансу між двома цими потребами. Права і свободи Інтернет-користувачів в документах Ради Європи. У Стратегії Ради Європи з управління Інтернетом на 2012-2015 рр. [5] надається велике значення правам Інтернет-користувачів. Стратегія «Максимальне забезпечення прав і свобод для Інтернет-користувачів», яка спрямована на сприяння доступу до Інтернету і його найкращому використанню, включає в якості напрямків діяльності наступне: «підготовка зводу існуючих прав людини для Інтернет-користувачів, для того щоб допомагати їм здійснювати комунікацію і забезпечувати ефективний доступ ключових учасників процесу в Інтернеті і до державних установ, коли вони вважають, що їх права і свободи були порушені: для того, щоб повідомити про інцидент, подати скаргу або ж отримати право на відповідь, компенсацію або іншу форму оскарження». Була підготовлена спеціальна Рекомендація РЄ - Рекомендація СМ / Rec (2014) 6 Комітету міністрів державам-членам Ради Європи до Керівництва з прав людини для Інтернет-користувачів (Прийнята Комітетом міністрів 16/04/2014).

Серед інших, в ній викладені наступні роз'яснення:

- Держави-члени Ради Європи зобов'язані забезпечити кожному, хто перебуває під їхньою юрисдикцією, права і основні свободи, закріплені в Європейській конвенції про захист прав людини. Це зобов'язання також діють і відносно використання мережі Інтернет. Тут також застосовуються і інші конвенції та документи Ради Європи, що стосуються захисту свободи вираження поглядів, доступу до інформації, свободи зборів, захисту від кіберзлочинності і права на приватне життя і на захист персональних даних.

- Зобов'язання держав поважати, захищати і підтримувати права людини включає в себе нагляд за приватними компаніями. Права людини, які є універсальними і неподільними, а також пов'язані з ними стандарти, превалюють над загальними вимогами і умовами, які накладаються на Інтернет-користувачів будь-якими суб'єктами приватного сектора.

Позиція Ради Європи щодо взаємодії прав людини, суспільних і державних інтересів, критика політики ICANN. Позиція Ради Європи щодо управління

розвитком і використанням глобальної мережі Інтернет резюмована на офіційному сайті цієї міжурядової організації: «Рада Європи співпрацює з вхідними в неї 47-ю урядами, приватним сектором, громадянським суспільством та іншими учасниками процесу формування Інтернету на основі прав людини, плюралістичної демократії і верховенства права. Її кінцева мета - зробити так, щоб Інтернет був безпечний і відкритий для свободи слова, свободи зібрань, різноманіття, культури та освіти».

У 2013-2014 рр. експерти Ради Європи розробили Керівництво з прав людини для Інтернет-користувачів і опублікували доповідь «Процедури і політика ICANN у світлі прав людини, основних свобод і демократичних цінностей».[6] У доповіді вперше ставиться під сумнів примат принципу ICANN щодо переваги «суспільного блага» над правами людини. У доповіді Рада Європи критикує ICANN (п.п. 115-120 цього документу).

Доповідь Ради Європи містить наступні рекомендації: включити конкретні посилання на права людини в Статут ICANN; посилити підзвітність ICANN; вдосконалити в ICANN експертизу з прав людини і розвивати механізми «раннього інформування» (Early Engagement) для захисту прав людини; переглянути правовий статус ICANN. Автори справедливо вказують на необхідність прояву поваги до прав людини при прийнятті будь-яких рішень ICANN і пропонують створити спеціальний комітет з прав людини в рамках цієї організації. Обґрунтовано і акцентування колізії дотримання прав людини та забезпечення громадського інтересу. По-перше, діючі стандарти ICANN на «попередні заявки на нові gTDL» (sensitive applied-for new gTLDs) не повною мірою дотримуються права на свободу вираження думок, що особливо відчутно для Європи. Зокрема, розбіжності і протистояння по застосуванню термінів на кшталт .sucks, .fail зазвичай переходять у сферу охорони права на свободу вираження думок. Тому ICANN повинна виконувати свою роль з урахуванням основних прав і свобод людини і в повній відповідності з міжнародними стандартами. Законні цілі обробки та зберігання даних повинні бути відкриті для дискусії, щоб не допустити невідповідного втручання в приватне життя. Члени GAC зобов'язані захищати права своїх громадян і, отже, повинні переконатися в тому, що ICANN включає положення, що регулюють розкриття та використання даних третіми сторонами. [7]

Крім заходів, зазначених вище, Рада Європи активно бере участь у впровадженні рекомендацій, прийнятих на минулих раундах Всесвітнього саміту інформаційного суспільства (WSIS). Так, увага приділяється розгляду питання етики та прав людини в інформаційному суспільстві [8], а саме, ведеться робота Ради Європи та Комісії Франції у справах ЮНЕСКО в рамках підготовчого і для наступних етапів BCIS з низки питань, тісно пов'язаних з етичними аспектами інформаційного суспільства: свободою вираження думок, правом на інформацію та інтелектуальну власність, правом на приватне життя і таємницю он-лайн листування, культурного і мовного різноманіття Інтернет-контенту, медіа-освіти.

Україна є членом ряду міжнародних організацій зв'язку та інформатизації, а також регіональних європейських організацій. Оскільки Україна визначила курс на євроінтеграцію, то вона повинна враховувати кращі зразки і стратегії розвитку країн-членів Європейського Союзу в інформаційно-технічній сфері. Саме тому, реалізація стратегії становлення інформаційного суспільства ЄС знаходить своє відображення у відповідних спільних документах Україна - ЄС.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Committee on Trade and Investment, Electronic Commerce Steering Group [ел.ресурс]: <http://www.apec.org/Groups/Committee-on-Trade-and-Investment/Electronic-Commerce-Steering-Group.aspx>
2. Resolution adopted by the General Assembly on 18 December 2013 № 68\167 «The right to privacy in the digital age» [ел.ресурс]: <http://www.un.org/ru/documents/ods.asp?m=A/RES/68/167>
3. CE Additional Protocol to the Convention on cybercrime, concerning the criminalisation of acts of a racist and xenophobic nature committed through computer systems, 2003 [ел.ресурс]: <http://conventions.coe.int/Treaty/EN/Treaties/HTML/189.htm>
4. Amsterdam Recommendations, Freedom of the Media and the Internet, 2003 [ел.ресурс]: http://www.osce.org/documents/rfm/2003_06215_en.pdf
5. Internet Governance, Council of Europe Strategy 2012-2015 [ел.ресурс]: <http://www.coe.int/t/dghl/cooperation/economiccrime/cybercrime/Documents/Internet%20Governance%20Strategy/Internet%20Governance%20Strategy%202012%20-%202015.pdf>
6. ICANN's procedures and policies in the light of human rights, fundamental freedoms and democratic values by Dr Monika Zalnieriute, Thomas Schneider [ел.ресурс]: <http://www.coe.int/t/information/society/source/DGI%282014%2912E%20ICANN-PoliciesProcedures%2816June2014%29.pdf>
7. Рада Європи: «ICANN бажано посилити орієнтацію на людину» [ел.ресурс]: <http://d-russia.ru/soviet-evropy-icann-zhelatelno-usilit-orientirovannost-na-cheloveka.html>
8. Матеріали Європейської регіональної конференції, яку було організовано Комісією Франції у справах ЮНЕСКО та Радою Європи, Страсбург, 13-14 вересня 2007 //Ethics and human rights in the information society Proceedings, synthesis and recommendations Organized by the French Commission for UNESCO in cooperation with UNESCO and the Council of Europe 13–14 September 2007